

Verslag Myceliumopstelling Drentsche Aa

1 april 2026

Locatie: Huis van de Drentsche Aa in Deurze van 13.00 - 17.00 uur

In het kader van project “Schoon water voor de Drentsche Aa”

De volgende partijen (behalve de representanten) waren in de zaal aanwezig en getuige van hoe de myceliumopstelling zich ontvouwde:

Waterschap Hunze en Aa's
Waterschap Noorderzijlvest
Provincie Groningen
Provincie Drenthe
Gemeente Groningen
NMF Drenthe
NMF Groningen
Staatsbosbeheer
Grootouders van het Klimaat
Inwoners Drentsche Aa-gebied
Nationaal Park Drentsche Aa
DAJK (Drents Agrarisch Jongeren Kontakt)
Waterbedrijf Groningen

Gerda Brilleman-Brondijk heet iedereen welkom namens de katalysator van dit project, het Waterbedrijf Groningen en geeft een korte terugblik over de activiteiten in dit proces tot nu toe, zoals de grote brainstorm op 22 september jl.

Via Gerda heet André Van Toly, directeur Waterbedrijf Groningen, ons welkom en is betrokken op afstand. Zij leest zijn welkomswoord voor:

"Ons gezamenlijke werk aan de Drentsche Aa vindt vaak plaats buiten het zicht. Net als het mycelium onder de grond vormen onze organisaties een netwerk van stille verbindingen en onderlinge afhankelijkheden. De myceliumopstelling maakt die (verborgen) samenwerking ineens tastbaar. Ik hoop dat deze middag laat voelen hoe verweven we (al) zijn — en hoeveel kracht er schuilt in dat netwerk. Laten we ons dat blijven realiseren, want wat vanzelfsprekend lijkt, vraagt in werkelijkheid om bewuste aandacht en gezamenlijke inzet".

Anne Heleen Bijl vertelt over de aanleiding van deze bijeenkomst en heet Nicole en Annelieke welkom, beiden systemisch transitiecoach.

Kennismaking: ieder kiest buiten een voorwerp, zoals een plant, boom, wolk en bedenkt in stilte waar die allemaal mee verbonden is.

Vervolgens gaan we rondlopen en vertelt ieder in tweetallen kort de eigen betrokkenheid bij de Drentsche Aa. Daarna maken we met iedereen kennis: naam, rol, representant of organisatie.

Nicole van der Ouw legt de vraag neer voor de middag:

“Hoe krijgen we in het Drentsche Aa gebied een goed samenwerkend ecosysteem ten behoeve van toekomstige generaties?”

Annelieke Verkerk doet een oefening met alle deelnemers waarin we de vier verschillende wereldbeelden, perspectieven kunnen ervaren met betrekking tot onze houding ten opzichte van de natuur.

De vier perspectieven zijn:

- De mens als eigenaar, heerser over de natuur
- De mens als verzorger, rentmeester
- De mens als partner, natuur als gelijkwaardig
- Wij zijn natuur, een zijn met de natuur.

Buiten lopen en staan we als groep stil in elk wereldbeeld en ervaren duidelijk grote verschillen in hoe we kijken, denken en voelen, afhankelijk van het kwadrant waarin we staan.

Daarna volgt nog uitleg over de werkvorm: we starten met een ecosysteemopstelling en onderzoeken vervolgens wat kan bijdragen aan de versterking van het onderlinge weefsel, het mycelium. Alle partijen zijn van belang en horen erbij. Het ecosysteem is breed geïnterpreteerd.

De status van deze middag is geen 'rapport'; we gaan op zoek naar andere inzichten. Het is een experiment met een open blik.

De volgende partijen/ stakeholders worden opgesteld met behulp van externe representanten die niet van tevoren zijn gebriefd over wat er speelt in het gebied:

- De toekomstige generaties
- Rivier de Drentsche Aa
- Het waterschap
- Boeren van oudsher
- Boeren biologisch/ regeneratief
- Boeren sierteelt
- De gemeentes
- Inwoners van het gebied
- Waterbedrijf Groningen
- Afnemers (blijkt toch vooral te gaan om de afnemers van het waterbedrijf)
- Nationaal Park Drentsche Aa
- De natuur
- Provincie Drenthe
- Landbouworganisaties
- De vervuiling

Nadat de representanten in het veld positie hebben gekozen, wordt aan elke representant gevraagd 'hoe het is':

Rivier Drentsche Aa: pittig al die mensen, verdrietig, er wordt niet geluisterd.

Natuur: passief, sta stevig, er gebeurt van alles om me heen.

Toekomstige generaties: zijn bezorgd en angstig.

Nationaal Park: ik moet alles in de gaten houden. Het is heel veel.

Waterschap: verdrietig om wat ik van de Drentsche Aa hoor, lastige opgave.

Biologische boeren: wiebelig, wil graag naar buiten kijken. Wordt er emotioneel van

Afnemers: het staat nog ver van me af (ook letterlijk staat deze aan de rand van het veld).

Waterbedrijf Groningen: ben niet zo met deze partijen bezig, sta meer op afstand

Betrokken Gemeentes: Goede vraag, volgende vraag! Sta in het midden van de samenleving, het houdt me bezig.

Boeren van oudsher: ik hoor hier te staan, voelt stevig. Ervaart rillingen bij hoe het is met de Drentsche Aa; ervaart boosheid richting gemeentes; wil niet naar omgeving kijken.

Inwoners: Ben op zoek, voel me verbonden met de natuur. Ben het kwijtgeraakt, wil opnieuw verbinding vinden.

Sierteelt boeren: niet in mijn achtertuin, maar mensen willen wel bloemen in een vaas. Ik wil graag naar de rivier, want heb het water nodig, dat is mijn verdienmodel.

Rivier Drentsche Aa: wordt blij van de boeren van oudsher en de bewoners.

Dan komt de **Provincie Drenthe** in de opstelling. Alle representanten beginnen te bewegen en te lopen: de Provincie probeert de Drentsche Aa in het zicht te houden en de toekomstige generaties; Provincie wil het niet nog lastiger maken, is blij met de opstandigheid van de Drentsche Aa en wil de hand uitreiken naar o.a. de biologische boeren, die dat niet opmerken. Er blijft afstand tussen de Provincie en de andere opgestelden.

Waterschap: wordt een beetje moedeloos: nog meer overleggen

Gemeentes: ervaart afstand tot Provincie, moet lastige keuzes maken, "Provincie hijgt in mijn nek, laat mij gewoon m'n werk doen, doe eens iets constructiefs"

Landbouworganisaties wordt in de opstelling gebracht: blijkt een belangrijke speler in het gebied, voelt veel verantwoordelijkheid maar weet niet goed hoe daarmee om te gaan.

Dan komt de **Vervuiling** erin: deze gaat staan tegenover de rivier, maakt zich groot en voelt zich machtig:

Uitspraken van de representanten in deze ronde:

Waterbedrijf Groningen: interessant om het effect te zien. Van de zoekende bewegingen van Nationaal Park word ik ongemakkelijk.

Sierteeltboeren: ik ben mooi! F*ck de biologische boer en de Provincie, ik heb niks met oude organisaties. Gallisch word ik daarvan.

Inwoners: dit is een aanslag op m'n vertrouwen

Boeren van oudsher: wil weg ervan én wil ervoor gaan staan, moet overgeven nu vervuiling in het veld staat

Waterschap: in tranen bij het zien van de **Vervuiling** in het veld

Nationaal Park: moeilijk met al die partijen, wil de Drentsche Aa niet alleen laten.

Natuur: Ik 'ben'

Toekomstige generaties: ik word steeds bezorgder, onpasselijk. Maar blij met de inwoners, heel erg nodig!

Drentsche Aa: Ik ben een soort ruilhandel, gebruiksproduct; ik ben toch ook natuur? Ben boos, mensen beslissen over mij, niet eerlijk, voel me gebruikt en niet gezien; heb een band met oude boeren.

Afnemers: veel emoties, misselijk (ligt op de grond) aan de rand van het veld.

Drentsche Aa: voel me kleiner door de Vervuiling maar we horen wel bij elkaar

Vervuiling: ik sta in het midden. Ik wals er overheen.

Biologische boeren: voelt zich een kleine speler

Inwoners: Ik ben Drentsche Aa en ik ben ook de vervuiling

Nationaal Park: ben geschrokken. Hoe leg ik dit uit?

Afnemers: dit is niet vol te houden, er wordt geen rekening met mij gehouden.

Landbouworganisaties: Mijn eerste belang zijn de boeren

Gemeentes: de vervuiling is 'in my face', ogen gaan open

Biologische boeren trekt naar de Toekomstige generaties.

Sierteeltboeren: gehurkt in de coulissen, boos op de biologische boer: "jij bent ook maar een oplossing". Ik krijg de schuld. Ik heb ook kinderen en een bedrijf te runnen.

Vervuiling wil zien wat er gebeurt als sierteelt dichterbij komt. Sierteelt wil dat niet

Landbouworganisaties: zegt: "wij zijn samen verantwoordelijk": de sierteelt komt dichterbij staan.

Gemeentes: ervaart splitsing, lokaal en tussen partijen en tussen het ambtenarenapparaat en de politiek

Drentsche Aa: eerlijk zijn en kwetsbaarheid laten zien zijn het belangrijkste. De rest interesseert de Drentsche Aa niet. **Toekomstige generaties** resoneert daarmee.

Dan staan **Afnemers** op. **Inwoners** komen dichterbij en zeggen: "het leven moet centraal staan en de Toekomst. Wat heeft iedereen te geven aan de natuur?"

De **biologische boer** komt erbij. De **boeren van oudsher** zijn geroerd, **afnemers** zijn geroerd

Dan wordt alle deelnemers gevraagd om zich af te stemmen op het Mycelium gedachtegoed, de onzichtbare draden die verbinden, het ondergrondse weefsel.

Reacties van de representanten:

Toekomstige generaties: heb het mycelium nodig

Inwoners: we zijn allemaal verbonden.

Drentsche Aa: Wordt blij en voor het eerst verbonden met Natuur. Met dank aan de Vervuiling: "daarom zijn wij hier ons best aan het doen." Voelt zich nog wel steeds gebruiksprodukt.

Natuur komt meer tot rust.

Biologische boeren is blij, maar kan niet inhaken of dichterbij de (vervuilde) Drentsche Aa komen.

Sierteeltboeren: ik heb de Drentsche Aa keihard nodig

Vervuiling: door mycelium kan ik mij ook verspreiden als sluipmoordenaar. Ik sta nog steeds centraal, maar ben wel minder machtig.

Waterbedrijf heeft pijn in de rug van politiek, wil meer contact met **Waterschap**.

Gemeentes: ongemakkelijk! Erg je best doen, maar toch niet gewaardeerd worden.

Drentsche Aa en **Natuur** staan in de achterhoede, de buitenring, deels uit het zicht.

Dan zet **Inwoners** de **Toekomstige generaties** op de zetel in het midden, op de plek die hij eerst innam: "Laten we hier omheen gaan staan":

Op foto's van dit moment in de opstelling zien we alle representanten veel dichterbij elkaar staan dan in het begin, als een soort familieportret, met de toekomstige generaties op een centrale troon. Ingezoomd zien we vooral serieuze gezichten.

Hier stoppen we de opstelling. Alle partijen die de opstelling hebben gadeslagen, kunnen nu het veld inlopen om zelf te ervaren en om meer te horen van representanten over wat er in hen omging.

Daarna worden de representanten zorgvuldig uit hun rol ontslagen en volgen nabespreking en nabranders: "Wat moet nog gezegd worden?"

Reacties in nazit:

Algemene reactie: indrukwekkend, heb het met verwondering, bewondering en verbazing gadeslagen. Bijzonder en herkenbaar. Dat de rivier zich toch vooral een gebruiksproduct voelt, komt binnen.

Waterschap: verbonden met Waterbedrijf, begrip voor gemeentes, mistroostig van vervuiling en heeft daar veel last van.

Nationaal Park: ik heb ook een rol bij het myceliumgedachtegoed: probeer partijen in het Drentsche Aa gebied aan tafel te krijgen; draag daar medeverantwoordelijkheid voor.

Boeren van oudsher: in tranen, kon zo de verbinding voelen, raakt me heel erg. En, in de basis heb ik een oeververtrouwen.

Landbouworganisaties: dacht aan de aarde. Daar komen we uit voort, wil bij iedereen staan en ben zoekend.

Sierteeltboeren: hoop gevestigd op inwoners en de landbouworganisaties. Ik kom er zelf niet uit.

Landbouworganisaties stak hand uit, daardoor kon de Sierteeltboer, die vastzat, in beweging komen. Begeleiding van boeren is belangrijk.

Provincie wil graag contact met gemeentes, vanuit een gezamenlijk belang om vervuiling tegen te gaan, maar de gemeentes 'vertrekt'. Dat gaf Provincie een onwerkelijk gevoel.

Biologische boeren heeft de uitgestoken hand van de Provincie niet gezien. Voelde zich nog te klein, trok naar de Natuur als enige partner.

Vervuiling: ik ga goed op verdeeldheid

Natuur: ervaar een donkere wolk

Toekomstige generaties: ommekeer nodig, vormgegeven door de mensen zelf

Inwoners: ik ben alles wat hier staat, toekomstige generaties, allemaal mycelium. We hebben elkaar allemaal nodig en eerlijkheid en kwetsbaarheid zijn van groot belang. Afstemmen op mycelium brengt het veld in beweging: nieuwe vormen zijn nodig bij provincie en gemeentes met mij samen.

Begeleiders: Natuur staat in de achterhoede van de opstelling en wordt steeds onzichtbaarder.

Het is belangrijk de rivier een stem te geven en te denken en handelen vanuit het wereldbeeld "Wij zijn de Drentsche Aa". Wij zijn natuur. Wij zijn de vervuiling. Het begint met verbinding, eerlijkheid en kwetsbaarheid. Zoals de rivier en de inwoners aangeven: eerlijk benoemen en onder ogen zien. Als inwoners, boeren en andere betrokkenen vanuit het hart praten, gaan organisaties aan de slag. Mycelium gaat over het herstellen van verbindingen en het kunnen ontvangen en horen van de ander.

De middag wordt afgesloten met een hapje en een drankje in het Huis van de Drentsche Aa en alle deelnemers krijgen een kaart en memory spel van de Drentsche Aa cadeau.

Met dank aan de organisatoren en alle deelnemers.

Momenten die aanzetten tot een ander soort beweging/ of essentiële inzichten laten zien:

- Afnemers (veelal ook buiten de provinciegrenzen) voelen zich machteloos. Er zal dus in het gebied zelf iets moeten gebeuren door verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken.
- De inwoners spreken vanuit hun hart, maken reuring; dit raakt en zet aan tot beweging
- Zonder expliciete aandacht komen natuur en de rivier steeds meer aan de rand van het speelveld terecht
- Dat de Drentsche Aa aangeeft zich een gebruiksartikel te voelen, doet wat met meerdere partijen.
- Wij zijn de natuur en wij zijn ook de vervuiling
- Toekomstige generaties in het bewustzijn brengen, bevordert onderlinge samenwerking
- De boerenorganisatie steekt de hand uit naar de sierteeltboer die daardoor in staat is verandering in te zetten

- Hoe hard Gemeentes en Provincie ook proberen uit te reiken, de meeste representanten bewegen bij hen vandaan
- Pas bij de mycelium-interventie ontstaat er verbinding tussen Waterbedrijf en Waterschap. Bijna alle elementen lijken dan verbonden te zijn met elkaar. Behalve inwoners en Gemeentes. Door inwoners naar Gemeentes te laten kijken, beseffen deze dat ze zelf ook de gemeentes zijn.
- Spreken vanuit je hart, eerlijk en kwetsbaar, door alle betrokkenen is essentieel voor de rivier en de samenwerking in het hele stroomgebied

Mede namens Nicole van der Ouw en Annelieke Verkerk,

Anne Heleen Bijl
Creatieve Consultancy

18 april 2026